Kupujte obrambne bonde!
FOR VICTORY BUY UNITED STATES WAR BONDS AND STAMPS
Najstarejši slovenski dnevnik v Ohio
Oglasi v tem listu so uspešni

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

NEODVISEN DNEVNIK ZA SLOVENSKE DELAVCE V AMERIKI

Kupujte obrambne bonde!
The Oldest Slovene Daily in Ohio
Best Advertising Medium
FOR VICTORY BUY UNITED STATES WAR BONDS AND STAMPS

LUME XXV. — LETO XXV. CLEVELAND, OHIO, MONDAY (PONDELJEK), MAY 25, 1942. ŠTEVILKA (NUMBER) 122

USI ZOPET GOSPODARJI INICIATIVE PRED HARKOVOM

začasnem zaustavljenju so Rusi zopet izpulili iniciativo iz rok Nemcev. – Prodiranje proti Harkovu se nadaljuje.

RUSKI UMIK S POLOTOKA KERČA

OSKVA, nedelja, 24. maja. Ruski oficijelni komunike anja, da so se pričeli Rusi ati s polotoka Kerča, da se umikanje v polnem redu in anjajo na harkovski fronti ndno krvavi in doslej še odločilni boji.

Umik s Kerča

Na povelje sovjetskega vrega poveljstva so se naše umaknile s polotoka Kerpravi službeni ruski komu- "Cete in potrebščine so evakuirane v najpopolnejredu."

emško vrhovno poveljstvo a o popolni zmagi na polu Kerču, rekoč, da so zaNemci v petek 169,198 Ru- 234 tankov in 1,397 topov).

enziva pri Ljeningradu

jetski komunike dalje naa, da so Rusi v ofenzivi nogih sektorjih od Ljeada proti jugu. V petek so uničili 50 nemških letal, so jih sami izgubili 14.

iativa v rokah Rusov

SKVA ponedeljek, 25. maRusko uradno poročilo nja, da so armade maršaošenka zopet izpulile inio iz rok Nemcev in da naejo s svojim prodiranjem arkovski fronti, dočim se Izjum - Barvenkova osrdite obrambne bitke nacijskim tankom in pe-

ske čete na harkovski so bile začasno zaustavko so pognali Nemci v ogromne sile moštva in ev.

ugod na fronti ni bilo bistizpremememb. Sovjetsko iranje proti Harkovu se vrdaj že štirinajsti dan.

Poročila "Pravde"

ojni poročevalec "Pravde" a, da so Rusi v tridnevni pred mestom uničili 110 ov od 150, katere so Nemci v bitko.

itka se je končala s sijajrusko zmago," pravi poroec. "Ruska artilerija je u- 100 nemških tankov, o- pa so izpremenili v goreč ruski pešci s steklenicaki so bile napolnjene z go- gasolinom.

Akcija ruske zračne sile

ugo poročilo s fronte naja, da ruska zračna sila neiljeno uničuje tako nemške kolone kakor nemška letališča. Ruske armade dosegajo svoj glavni objektiv: izkrvavljenje nemških rezerv na mestih in ob času, ki ga sami določijo.

Obisk v uredništvu

Danes dopoldne sta se zglasili v našem uredništvu v družbi Mrs. Albine Novak, ga. Krekova, soproga podpredsednika jugoslovanske vlade v Londonu dr. M. Kreka, in ga. Furlanova, soproga univerzitnega profesorja drja. Furlana iz New Yorka. Dami, ki vesta povedati mnogo zanimivega iz naše nesrečne domovine, pravita, da jimo ugaja naša slovensko - ameriška metropola, kakor tudi njen voditelj, naš župan g. Frank J. Lausche, katerega sta obiskali danes dopoldne v mestni hiši. Popoldne bosta gospe na čajanki, katero bo priredila ga. Mally, soproga jugoslovanskega častnega konzula dr. Mallyja. — V sredo zvečer odpotujeta nazaj v New York.

Spoštovanima gostinjama želimo obilo veselih in prijetnih ur v centru ameriške Slovenije.

EKSEKUCIJE V BERLINU

MOSKVA, 24. maja. — Moskovski rádio poroča, da je bilo v Berlinu ustreljenih osem oseb zaradi "izdaje napram fererju in rajhu." V Hamburgu pa so bili zaradi sabotaže in agitacije proti vojni obsojeni na smrt trije delavci.

V bolnišnici

V bolnišnici na Cleveland kliniki se nahaja Mrs. Frances Martin, 21870 Tracy Ave., Euclid, ki je srečno prestala operacijo. Obiski so že dovoljeni in želeti je, da je obiščejo prijatelji in prijateljice. Mrs. Frances Martin je sestra znanih bratov Franka in Antona Krašovca; Anton živi na E. 74. cesti, Frank pa v Collinwoodu. — Bolnici želimo skorajšnje in temeljito okrevanje.

Doma iz bolnišnice

Mrs. Mary Spilar, 715 E. 159 St., se je vrnila iz bolnišnice in prijateljice jo lahko obiščejo na domu. Prav lepo se zahvaljuje za obiske, cvetlice, kartice in razna darila.

POSEBNA USLUGA ZA NEWBURŠKO OKOLICO

Imenovana South East Community Council organizacija se je zavzela, da povoljno reši pereče probleme družin, oziroma mater v newburški okolici, ki so zaposlene in nimajo primerne varstva svojih otrok. Ta organizacija je najela Mrs. Elizabeth Spelman, ki bo brezplačno na razpolago vsak ponedeljek od 6.30 do 8.30 ure zvečer, vsako sredo od 8.30 do 10.30 ure zjutraj in vsak petek od 1. do 5. ure popoldne v University Settlement, 7067 Broadway. Mrs. Spelman bo skušala preskrbeti pravilno in zadovoljivo varstvo vaših otrok ter vam svetovati, da boste najbolj ugodno rešili vaše težkoče v tem oziru.

V odboru, ki se je zavzel za to vprašanje, so: Rev. Zabawa, Mrs. Stella Klonowski, Mrs. Monica Pawlowski, Rev. Baznik, Mrs. Mildred Barry iz University Settlement, dr. V. J. Houser, Miss Ila Spotts in Mr. John Alden od organizacije za pomoč potrebnih otrok, Miss Carrie Malick od H. C. No. 4 in Mrs. Elizabeth Spelman od inštituta za družinsko poslugo. Ako imate, matere, težkoče najti varstvo in oskrbo vaših otrok tekom dneva, ko ste zaposlene po tovarnah, zglasite se pri enemu ali drugemu članu tega odbora, ki vam bo skušal pomagati.

Velike količine sladkorja za vkuhavanje sadja

V soboto je izdajal tozadevni urad dovoljenja za nakup 50 do 60 funtov sladkorja. — Pazite na tozadevne objave.

V soboto so izdajali v glavnem stanu za racioniranje raznih potrebščin, v Crown poslopju na W. 3rd St., in Lakeside Ave., dovoljenja za nakup velikih količin sladkorja za prezerviranje živil ali za tako zvano "kenanje."

Oni, ki so se zglasili na tem uradu v petek, so dobili dovoljenje za nakup samo petih funtov sladkorja, to je količina, ki jo je originalno določil Urad za določevanje cen. Od takrat pa je bil clevelandski urad obveščen o tozadevnem amendmentu, ki zvišuje količino sladkorja za en fund za vsake štiri kvarte vkuhanega sadja in en nadaljni funt za vsakega člana v družini. Ta sladkor naj bi se vporabil za "jellies," "jams" in za vkuhavanje.

Ljudje, ki so se zglasili na gori imenovanem uradu v soboto, so dobili dovoljenje za nakup 50 do 60 funtov sladkorja. Pozneje pa bodo dobili prošilci dovoljenja za manjše nakupe sladkorja, mesto za nakup za celotno sezono. Dovoljenja se bo izdajalo sproti, ko bo prišla nova vrsta sadja na trg.

Uradniki tega urada so nasvetovali tak načrt, češ, da je sedaj nemogoče ugotoviti, koliko sladkorja bodo potrebovali na primer ljudje pri vkuhavanju breskev in hrušk, ker je to odvisno od količine pridelka.

Balkanski narodi zahtevajo povojno demokracijo

Izjave o neodvisnosti držav jih puščajo hladne, ako ni tem izjavam pridružena tudi obljuba o demokratični uredbi držav.

LONDON, 23. maja. — "Nikoli več diktature!" tako se glasi geslo prebivalstva vseh po nacijih podjarmljenih držav, katerega so sporočile svojim vladam v London.

Poročila iz teh dežel naznanjajo, da tvori vprašanje demokracije glavno vprašanje in zahtevo ljudstev Jugoslavije, Grčije, Rumunije, Madžarske in Bolgarije, kjer nočejo narodi nikoli več živeti pod diktaturo.

Obljube o restoraciji predvojnih mej in narodne neodvisnosti puščajo ljudi v zasedenih deželah, tako moške kakor ženske popolnoma hladne, ako ni tem obljubam pridružena tudi garancija o bodočih demokratičnih institucijah v teh državah.

Ljudstva zasedenih držav apelirajo na vse zavezniške vlade, zlasti na Veliko Britanijo in Zedinjene države, da dado slednje jamstvo za demokratično formo vseh teh držav, kjer bo vsem jamčena osebna svoboda in splošna volilna pravica.

Delegatje

Pri društvu Blejsko jezero št. št. 27 S. D. Z. so bili izvoljeni sledeči delegatje za konvencijo S. D. Z.: George Panchur, Fr. Pucel in Mrs. Mary Marn; namestniki so pa: Frank Fende, Jos. Kožel in John Jančar.

ZADNJE VESTI

Dočim nemško vrhovno poveljstvo poroča, da je glavna sila treh ruskih armad obkrožena po nemških četah južno od Harkova," naznanjajo ruska službena poročila, da so ruske čete zavzele z naskokom neko železniško križišče in več vasi ter drugih krajev na harkovski fronti.

Ruske čete se srdito bore proti krvavemu nemškemu napadu na svoje levo krilo na harkovski fronti, kjer preti glavna nevarnost ruskim pozicijam.

Nadaljna nevarnost preti Rusom na smoljenski fronti, kjer so koncentrirali Nemci silne artilerijske in letalske sile za nameravano prodiranje proti Moskvi.

Župan Lausche je proglasil 21. junij za Slovanski dan

Največja skupina drugorodcev v Clevelandu sestoja iz Slovanov. — Tega dne bo demonstriralo prebivalstvo svojo voljo do zmage.

Župan Frank J. Lausche je proglasil dan 21. junija kot Slovanski dan. Smoter Slovanskega dneva bo, demonstrirati voljo do zmage od strani clevelandskega prebivalstva, ki je v veliki večini slovanskega porekla.

Odbor, v čigar področju bo ta proslava, se bo sestal k svoji seji v četrtek v Cleveland hotelu. V četrtek ob 10:30 zvečer bo govoril po radiu Leo Krzyzki, predsednik Ameriškega slovanskega kongresa in podpredsednik Amalgamated Clothing Workers organizacije.

Skoro 70 odstotkov clevelandskega prebivalstva je rojenega v inozemstvu ali pa so sinovi in hčere v inozemstvu rojenih staršev. V tej skupini tvorijo Poljaki, Čehi, Slovaki, Rusi, Ukrajinci, Slovenci, Hrvatje, Srbi in Bolgari — sami Slovani — nad polovico prebivalstva inozemskih skupin.

POLICIJSKA URA V SPLITU

LONDON, 14. maja. (ONA). — Italijanske oblasti so v Splitu, glavnem mestu zasedene jugoslovanske Dalmacije zapovedale, da prebivalstvo ne sme iz hiš od dveh popoldne do šestih zjutraj, torej polnih šestnajst ur. Oblasti upajo, da bodo tako lahko zatrle vse večje manifestacije nezadovoljstva med prebivalstvom.

Ta policijski ukaz bo samo še povečal pomanjkanje hrane, kajti kmetje ne morejo v mesto za tako kratko odmerjeni čas. Večina njih ne mara sprejemati osiščnega papirnatega denarja.

Poročilo pravi, da vstaške oblasti priznavajo, da bi pomanjkanje hrane celo v Zagrebu, glavnem mestu "neodvisne", utegnilo povzročiti pravo lakoto še pred prihodnjo žetvijo.

POLJSKA BOJNA SILA

ANKARA, 24. maja. — Tukajšnji diplomatični krogi poročajo, da bo tekom bodočih trideset dni odšlo iz Rusije v Iran nadaljnih 30,000 poljskih vojakov. — Nedavno je prispelo iz Rusije v Iran 50,000 poljskih vojnikov.

Ameriški vojaki bodo prejemali po $42.00 mesečno

Zvišanja plače bodo deležni vsi vojaki in mornarji od prostakov do poročnikov.

WASHINGTON, 23. maja. — Ameriški vojaki-prostaki bodo poslej prejemali po $42 na mesec, ne glede na to, dali je mir ali vojna.

Na skupni konferenci senata in zbornice poslancev je bilo sklenjeno, da ima znašati poslej mesečna plača navadnih ameriških vojakov in mornarjev $42 mesečno, zavržena pa je bila predloga poslanske zbornice, ki je predlagala po $50 mesečno. Tozadevna plača bo stalna in ne samo za časa vojne.

Prihodnji teden bo ta odredba odobrena v obeh zbornicah, nakar bo izročena v podpis predsedniku, ki jo bo najbrž podpisal v teku desetih dni.

Zvišane plače bodo deležni vojaki in mornarji od prostakov pa do poročnikov.

LAVAL DOBI BRCO

NEW YORK, 24. maja. — "New York Times" izjavlja, da je bil obveščen, da bodo nacisti odstavili Lavala kot "šefa francoske vlade" ter ga nadomestili z drugim. Vzrok Za to je, ker 90 odstotkov francoskega ljudstva v zasedeni in nezasedeni Franciji noče sodelovati z nacijsko Nemčijo.

Italijani čedalje huje pritiskajo na vlado v Vichyju, naj jim izroči gotove francoske pokrajine.

Zgodovina bo dokazala, da je tvoril napad angleških Commandos na St. Nazaire preokretno točko v občutju francoskega ljudstva, ki je sedaj izkristaliziralo svoje nazore.

Iz življenja naših ljudi po Ameriki

Gowanda, N. Y.— Nagle smrti je dne 4. maja umrla rojakinja Ana Hočevar, rojena Kastelic, v starosti 45 let. Pokojna je bila rojena na Hrvaškem, toda njen oče je bil doma iz Novega mesta na Dolenjskem, mati pa iz Trebnjega. V Ameriko je prišla pred 30. leti. Zapušča moža, dva sina, ki sta pri vojakih, hčer, in v San Francisco, California pa dva brata.

Nov grob

Včeraj zjutraj je preminila v Mt. Sinai bolnišnici Mrs. Frances Lorber, rojena Shenk, stara 57 let, stanujoča na 14205 Darwin Ave. Tukaj zapušča žalujočega soproga Franka, doma iz Brežic na Spodnjem Štajerskem, tri otroke: Josepha, Mrs. Alice Schlich in Mrs. Helen Farley ter tri pastorke, brata Josepha Pivk, sestro Mrs. Johanno Pungartnik v Port Washingtonu, Wisc., sestro Mrs. Osredkar in več drugih sorodnikov. Doma je bila iz Škofje Loke na Gorenjskem, kjer zapušča dve sestri in več sorodnikov. Tukaj je bivala 29 let in je bila članica društva Svobodomiselne Slovenke št. 2 S. D. Z, društva Napredne Slovenke št. 137 S. N. P. J. in Waterloo Grove št. 110 W. C. Pogreb se bo vršil v sredo popoldne ob 1. uri iz Joseph Žele in Sinovi pogrebnega zavoda, 458 E. 152 St., na Highland Park pokopališče. Bodi ji ohranjen blag spomin, preostalim pa naše sožalje!

ZAVEZNIKI NAPADLI HOLANDSKI OTOK AMBOINO

General Doolittle izjavlja, da je bilo bombardiranje Tokija mogoče samo z "najboljšimi letali sveta."

NA VRSTO PRIDEJO ŠE DRUGA JAPONSKA IN NEMŠKA MESTA

Zavezniški glavni stan v Avstraliji, ponedeljek, 25. maja. — Glavni stan generala MacArthurja naznanja, da so zavezniški bombniki povzročili veliko škodo med japonskimi letali na letališču v Vunakanau-u, 12 milj od Rabaula.

Bombardiranje letališča

Na skupino dvanajstih japonskih letal je bilo vrženih dvajset bomb, ki so vse zadele ter užgale japonska letala. Eno zavezniško letalo je bilo izgubljeno. Z letališča se ni dvignil proti zavezniškim letalom niti en japonski letalec.

Dolgotrajen polet

Ameriški bombniki, ki so jih vodili avstralski letalci, so izvedli 1,200 milj dolg povraten polet na holandski otok Amboina, kjer so bombardirali v pristanišču japonske ladje ter sestrelili nad otokom iz zraka troje japonskih letal.

Ladja v plamenih

Zavezniški glavni stan v Avstraliji, 25. maja. — Na neki zavezniški ladji, ki so jo napadli japonski letalci več sto milj od Avstralije, je nastal požar, ko je treščilo na ladjo neko japonsko letalo, ki so ga sestrelili z antiletalskimi topovi.

Neka zavezniška bojna ladja je rešila z goroče ladje 100 ljudi, med katerimi je bilo mnogo ranjenih.

Napadi so se ponovili.

SAN DIEGO, Cal., 24. maja. — General James H. Doolittle, ki je vodil dne 18. aprila drzen polet ameriških letalcev nad Tokio in druga japonska mesta, je danes obljubil, da se bo polet ponovil tudi nad "drugimi japonskimi in nemškimi mesti."

Ameriški letalec je prispel danes semkaj v družbi ameriškega vrhovnega poveljnika generala G. C. Marshalla z velikim transportnim letalom.

General Doolittle je ob tej priliki izjavil, da je bil polet nad japonska mesta mogoč samo z "najboljšimi letali na svetu."

Tesnejše sodelovanje in zaupanje med Rusijo in Anglijo ter Zedinjenimi državami

Ameriški vojaški izvedenec pravi, da nastaja tesno vojno prijateljstvo med vojaštvom zapada in rusko vojno silo, ki je zadivila svet.

Znani ameriški vojaški strokovnjak, major G. F. Eliot, pravi v včerajšnjem tukajšnjem listu "Plain Dealer", da so se pojavila razveseljiva znamenja za tesnejše sodelovanje in povečano zaupanje med Sovjetsko Rusijo na eni, in Veliko Britanijo ter Zedinjenimi državami na drugi strani.

Znamenja za pošten in trajen mir

Dalje se pojavljajo tudi zadovoljiva znamenja za srečno zaključenje vojne kakor tudi za zaključenje tega, čemer pravi podpredsednik Wallace "pošten in trajen mir."

Kdo naj vrže prvi kamen?

Bivše aktivnosti komunistične stranke tako v Angliji kakor v Zedinjenih državah so bile vsekakor sovražne ameriškim in angleškim institucijam, in tudi se ne da tajiti, da so bile te aktivnosti deležne vsaj indirektne podpore sovjetske vlade. Toda sovjetska vlada na drugi strani pa je imela tudi vzrok, biti nezadovoljna z demokracijami, ki so doživele svoje Monakovo, kakor tudi z londonsko in pariško politiko apizanja. Zato jih je danes malo, ki bi mogli upravičeno kritizirati sklenitev rusko-nemškega pakta iz leta 1939.

Vidiki dobrega tovarištva

Toda danes so vse te stvari — stvari preteklosti. Danes je očividno, da je duh ruskega nacionalizma, dvignjen po potrebi obrambe ruske domovine, izpodrinil v ruskem srcu starega križarskega duha svetovne revolucije, zato se je pričela zdaj počasi kovati na nakovalu vojne verige bojnega tovarištva med ruskim vojakom in njegovimi tovariši zapada.

Sposobnosti ruskih armad

Prav nič preveč ni rečeno, da so žilave bojne sposobnosti ruskega vojaštva najboljši glasniki dobre volje, ki jih ima Rusija na razpolago za zapadni svet. Ruske zmage preteklo jesen so bile vsemu svetu v prijetno presenečenje. Te zmage so nam prinesle odlog, katerega nismo pričakovali in te zmage utegnejo odločiti zmago ali poraz v tej vojni.

POPLAVA V PENNSYLVANIJI

HONESDALE, Pa., 24. maja. — V vzhodni Pennsylvaniji je bila velika poplava, v kateri je izgubilo življenje najmanj 32 oseb, dočim vlada bojazen, da se bo ugotovilo še nadaljne žrtve. Doslej so ugotovili identiteto 24 žrtev.

Zadnja čast

Članice društva Waterloo Grove št. 110 W. C. so prošene, da se jutri večer, ob 7:30 uri zberejo v pogrebnem zavodu Jos. Žele in sinovi, da izkažejo zadnjo čast sestri Frances Lorber.

Listnica uredništva

I. P. Cleveland, O. — Na vaše vprašanje, zakaj nismo poročali o prihodu ge. Krekove, žene podpredsednika jugoslovanske vlade, in ge. Furlanove, soproge univerzitetnega profesorja dr. Furlana v Cleveland, vam odgovarjamo, da o njunem prihodu nismo bili obveščeni ne uradno, ne privatno. — Pozdrav!

Za poletno udobnost

V A. Grdina in sinovi trgovinah s pohištvom dobite po ugodni ceni fine gugalnice in stole za verando, ki so nalašč za udobnost in oddih v prostem poletnem času.

UREDNIŠKA STRAN "ENAKOPRAVNOSTI"

"ENAKOPRAVNOST"
Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING AND PUBLISHING CO.
6231 ST. CLAIR AVENUE — HENDERSON 5311-12
Issued Every Day Except Sundays and Holidays
SUBSCRIPTION RATES (CENE NAROČNINI)

By Carrier in Cleveland and by Mail Out of Town:
(Po raznašalcu v Cleveland in po pošti izven mesta):
For One Year — (Za celo leto) $6.50
For Half Year — (Za pol leta) 3.50
For 3 Months — (Za 3 mesece) 2.00

By Mail in Cleveland, Canada and Mexico:
(Po pošti v Clevelandu, Kanadi in Mehiki):
For One Year — (Za celo leto) $7.50
For Half Year — (Za pol leta) 4.00
For 3 Months — (Za 3 mesece) 2.25

For Europe, South America and Other Foreign Countries:
(Za Evropo, Južno Ameriko in druge inozemske države):
For One Year — (Za celo leto) $8.00
For Half Year — (Za pol leta) 4.50

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

104

ZAKAJ PRIZANESLJIVOST NAPRAM ITALIJI

Poročila ameriških časnikarjev, ki so prispeli te dni iz Italije v Lizbono na Portugalsko, naglašajo, da so Italijani naveličani vojne in da silno sovražijo Nemce. Ta poročila mečejo tudi posebno luč na politiko ameriške vlade, ki skuša kovati svoj kapital iz razpoloženja v Italiji.

Visokostoječi vladni publicisti si neprestano prizadevajo—in ne brez uspeha—zabiti zagozdo med Italijo in njena osiščna partnerja ter ustvariti prijateljsko razpoloženje Italijanov napram zavezniškim narodom.

Ameriški čitatelji in poslušalci radia so najbrže že ugotovili, da predsednik Roosevelt v svojih govorih skoraj nikoli ne vključuje Italijanov med sovražnike Zedinjenih držav. Njegove skeleče polemike proti našim sovražnikom so naslovljene večinoma na "Nemčijo in Japonsko." Isto politiko izvajajo tudi ostali vladni uradniki.

Pri tem ni seveda nobenega oficijelnega ukaza, da bi se v javnih govorih ne smelo imenovati Italije kot naše sovražnice, toda uradni krogi tega skoro nikoli ne store. Ako pa se od časa do časa že izgovore trpke besede na naslov tretjega partnerja osišča, tedaj so te besede naperjene osebno proti Mussoliniju ali pa proti "fašističnemu režimu," ne pa proti italijanskemu ljudstvu.

Nekateri opazovalci položaja so smatrali, da vladni krogi samo iz zaničevanja do italijanske armade, ki se je tako žalostno izkazala, ignorirajo imenovanje Italije v svojih govorih. To je morda res del odgovora, toda samo del.

Washingtonski vladni uradniki kakor tudi vsi diplomatski krogi so ob času, ko je Mussolini "zabodel Francijo v hrbet," prav dobro uvideli, da Mussolini ni imel za seboj podpore italijanskega ljudstva, ki ga je diktator proti njegovi volji potisnil v vojno. Diplomatska poročila, ki so prispela v Washington iz Rima, so skoro soglasno naglašala dejstvo, da je povprečni Italijan bolj prijateljsko razpoložen napram Angliji, posebno pa napram Ameriki, kakor pa napram Nemčiji.

V dnevih pred porastom nemške vojaške moči, ki je vsilila Mussoliniju vlogo nemškega satelita, je Mussolini vedno, kadar je govoril o Nemcih, nazival slednje "severne barbare."

Politiko ameriške administracije napram Italiji upravičujejo politični in vojaški opazovalci iz dveh razlogov:

Prvič, Zedinjene države imajo velik del italijanskega prebivalstva, ki je večinoma lojalno ameriški vladi, pravijo. V Zedinjenih državah živi približno dva milijona Italijanov, ki so bili rojeni v Italiji, in mnogo večje število Amerikancev italijanskega porekla, katerih večina ne simpatizira z Mussolinijem ali s fašističnim režimom, dasi imajo večinoma sorodnike v Italiji in je sicer njih naravni sentiment Italiji prijazen.

Vlada smatra, da bi draženje te skupine samo prispevalo k needinstvu in neslogi v Ameriki.

Drugič, vlada uvideva možnost, da utegne postati Italija še važna, če ne aktivna, pa pasivna zaveznica zavezniških narodov, ako bodo Nemci nadaljevali z izropavanjem dežele in gestapovci s svojim surovim postopanjem z italijanskim ljudstvom.

Nekateri časnikarji, ki so prispeli iz Rima v Lizbono, gredo celo tako daleč, da trde, da bi Italijani z veseljem pozdravili angleško ali ameriško invazijo, ki bi jih rešila rojev požrešnih nemških kobilic. Sicer je dvomljivo, da bi vojaške oblasti v Washingtonu kaj prida gradile na to trditev, toda četudi ni ta trditev danes še 100 odstotkov resnična, vendar utegnejo Italijani še bolj doumeti svojo nesrečo, ako ostanejo Nemci še kaj časa v deželi.

Vojaške oblasti so že ponovno naglasile, da bo možno, ko bo Afrika izčiščena nemških in italijanskih čet, ustanoviti v Afriki ogromno vojaško bazo, iz katere bi bilo mogoče izvesti skozi Italijo napad na Nemčijo. In v takem slučaju bi bilo silno važno, če bi bile zavezniške armade deležne dobre volje od strani italijanskega ljudstva, ki bi jih sprejelo kot svoje osvoboditelje, ne pa kot svoje sovražnike.

* * *

V gornjih vrstah smo pojasnili nekaj nazorov, ki dajejo odgovor na naša vprašanja, zakaj se prijemlje Italijo z rokavicami na rokah. Vsi ti in podobni nazori so seveda na škodo Jugoslavije, predvsem na škodo našega Primorja in ondi naseljenih naših ljudi. Iz gornjih razlogov je dalje tudi razvidno, kako nevarna nam je propaganda grofa Sforze, ki že danes javno izjavlja, da se poteguje in da se bo vselej potegoval za nedeljivost Italije in za ohranitev njenih sedanjih mej. Borba proti takim nazorom, združenim s propagando bivšega italijanskega državnika Sforze, bo trda ter bo zahtevala silo in dobro voljo vseh Jugoslovanov, tako tukaj kakor tudi v Evropi, predvsem pa bomo potrebovali besed naših velikih mož, med katerimi sta na prvem mestu pisatelj Louis Adamič in znanstvenik Nikola Tesla. Oba imata velik osebni vpliv in vplivne ameriške prijatelje, katerih beseda bo na tehtnici nekaj zalegla.

Predvsem pa ne bodimo preveč optimistični in ne slikajmo si položaja v rožnatih barvah!

UREDNIKOVA POŠTA

Seja JPO,SS za okrožje SDD

Cleveland, Ohio. — Odboru, kot društvenim zastopnikom gori imenovane organizacije sporočam, da se vrši naša redna seja v torek, 26. t. m. v običajnih prostorih, štev. 3. Slovenski delavski dom na Waterloo Rd.

Prošeni ste, da pridete tudi tisti zastopniki, kateri ste prevzeli, da zastopate svoje društvo, pa do danes niste še bili na tej seji. Napravili si bomo načrte tudi glede prihodnje prireditve v ta namen, katera se bo vršila 11. oktobra v obeh dvoranah Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd.

Torej pridite vsi in vse na to sejo v torek.

J. F. D., tajnik.

Zadnja čast

Članicam društva Svobodomiselne Slovenke, št. 2, S. D. Z. se sporoča, da nam je preminila naša dolgoletna članica Frances Lorber.

Njeno truplo leži v Želetovi pogrebni kapeli v Collinwoodu, kjer se poslovite od nje v častnem številu.

Tajnica.

Iz mojih beležk

Še ena zanimiva stvar zadnjega tedna je bila konferenca Ruskega vojnega relifa v Commodore hotelu. Na rokah imam sicer izčrpno poročilo cele konference ali take uradne stvari so suhoparne, kot pravimo, zato bom raje podala nekaj vtisov iz te konference iz beležk, ki sem jih sama napravila.

Sestanka se je udeležilo okrog 700 delegatov in porazdeljeni smo bili v skupine kot, tujejezične ali narodnostne; strokovno unijske; ženske organizacije, mladinske organizacije, itd. Vse te skupine so se zbrale dopoldne h konferencam posamezno, popoldne pa je bila v veliki dvorani skupna seja.

Slovenci smo bili revno zastopani. Pevski zbor Slovan in list Glas Naroda je zastopal Anthony Svet, jaz sem se udeležila kot tajnica Združenih Društev, da bo vsaj kaj poročati o stvari. Delegatov raznih organizacij narodnih skupin je bilo toliko, da so nas morali premestiti iz dodeljene nam sobe naraj v veliko dvorano, kjer so konferirali tudi delegatje strokovnih unij. Kot govornik je nastopil Sergej Kournakov, po rodu Kozak, ki pa je govoril gladko angleščino in ki je posebno poudaril, da narodne manjšine nimajo vzroka, da bi se bale Rusije. Rusija je dala pravice in svobodo vsem svojim narodnim manjšinam. Navedel je slučaj, ki je rekel, da je danes v Rusiji tipičen. Iz nekega pol nomadskega plemena, ki so ga Rusi dvignili na stopnjo kulture in civilizacije je izšel ruski general, ki se je prvovrstno izkazal v bojih na ruski fronti in tudi padel za svojo domovino. V ruski armadi je najti visoke častnike in poveljnike vseh narodnosti, ki žive v Rusiji in vsi so se izkazali vrednim časti in velikega zaupanja ter odgovornosti, katera jim je bila poverjena.

Zanimiva so bila poročila delegatov, ki so se priglasili k besedi. Armenci so poročali, da so nabrali že 20,000 dolarjev za Rusijo in enaka vsota je bila ponovno obljubljena. Ruske bratske organizacije so prispevale čez $50.000; mlada Litvinčanka je poročala, da imajo težave pri nabiranju, ker jih je malo in pa ker njih vplivni ljudje večinoma nasprotujejo ideji pomoči Rusiji, toda vkljub temu so že nabrali $15,000; urednik grškega lista Tribune, je dejal, da so Grki nabrali med seboj v Ameriki že 4 milijone dolarjev za pomoč svojim rojakom v domovini, pet milijonov pa imajo namen nabrati sedaj, vendar pa delajo vzlic temu tudi na tem, da se bo med Grki nabralo lepo vsota za pomoč Rusiji; Jugoslovanski mornarji so imeli poročevalca, ki je konstatiral, da so ti prispevali že okrog $14,000, katera vsota je bila poslana preko Anglije; delegat srbske sekcije IWO je poročal, da so kupili ambulanco, ki je stala $5,000, poleg tega je isti delegat poročal, da je darovalo društvo "Četnik" $400.00 od velike priredbe, ki se je vršila 26. aprila. Ta delegat je poudaril dejstvo, da je v New Yorku samo okrog 300 Srbov. Stvar sama na sebi ne bi pomenila kaj posebnega, ako se ne bi to obenem glasilo tako, kakor da je vse delo, ki se završi v New Yorku v prid te ali one pomožne in slične akcije med Jugoslovani zgolj zasluga Srbov. Izgleda, kakor da hočejo oni kontrolirati in voditi vse v svojem imenu. To ne bo rodilo zaželjene sloge, kakor je ni rodilo v Jugoslaviji. V New Yorku je mnogo Dalmatincev, Hrvatov, Istranov, precej Slovencev, itd. Vsi ti posečajo prireditve in prispevajo pri raznih kolektah, kar ni lepo ne bratsko ni od bratov Srbov, da sami sebe postavljajo povsod v ospredje, dolžnost ostalih pa je seveda ta, da gledajo, da ne samo dajejo, ampak se tudi udejstvujejo pri skupnih stvareh, potem bo vse bolj izenačeno.

Razumljivo je, da so bile dobro reprezentirane razne židovske skupine in organizacije, ki so že veliko nabrale in darovale za ruski vojni relif. Presenetljivo je bilo poročilo bolgarskega delegata, ki je dejal, da so bolgarski izobraževalni klubi nabrali za Rusijo okrog $10,000 dozdaj, ženske pa so napletle 3000 kosov za ruske bojevnike. Karpatski Rusi so nabrali veliko vsoto in obljubili nadaljnih $50,000; Belorusi so obljubili sodelovanje in pomoč; Madžari so prinesli ček za $210.00 ter obljubili nadaljno pomoč. Nemci so bili zastopani po dveh beguncih iz Nemčije in Avstrije. Doktorja sta dejala, da imata za seboj 50,000 Nemcev v New Yorku, ki bodo začeli zbirati za ruski vojni relif — Avstrijci so enako obljubili vsestransko kooperacijo.

Navzoči so bili tudi zastopniki raznih cerkva, a nobene katoliške; dva mlada črnca sta zastopala Harlem, ki je tudi obljubil pomoč; gospodinja iz Bronxa je zastopala soseske krožke žensk, ki zbirajo neprenehoma manjše vsote po raznih mestnih okrožjih. Podporne organizacije raznih narodnosti so po svojih delegatih obljubile naravnost visoke vsote. In ker je bilo vsakomur prosto, da spregovori par besed, je še mene nekdo dregnil naj kaj povem v imenu Slovencev. Pa sem bila kar tiho, zakaj prvo, kar mi je prišlo na misel je bila tista ogromna vsota $50.00, ki jo je določila SNPJ pred nedolgo za Ruski vojni relif.

Slovenci kot posmezniki seveda žrtvujemo po svojih močeh na vse kraje, ali naše organizacije so v tem smislu še na zadnjem mestu. Pomislite kakšen vtis bi napravila, če bi bila poročala, da smo darovali celih 50 bucks iz blagajne milijonske organizacije. Še danes ne razumem zakaj ni bilo med našimi glavnimi odborniki nikogar, ki bi bil še tisto revno vsotico preprečil, ker bi veliko lepše izgledalo, da ne damo nič kot pa nekaj tako malenkostnega. Pa o naših lastnih grehih v tem oziru, kakor tudi o našem delovanju kaj več pozneje. — Ne bilo bi prav izpustiti Čehoslovakov, ki so tudi darovali že lepe vsote in obljubili nadaljnih $5.000 v najkrajšem času.

Pri skupni popoldanski seji so nastopili razni govorniki in predsedoval je škof anglikanske cerkve, F. J. McConnell. Lord Marley je imel dolg in izčrpen govor o Rusiji kot zaveznici Anglije in Amerike. Ruskemu ljudstvu je dal največje priznanje in posebno poudaril fakt, da Anglija zelo podpira svojo za-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Poštarica

Mrs. Elsie Martin iz Finlayville, Pa., je prevzela po svojem možu, ki je bil pozvan v armado, službo raznašanja pošte po deželi.

Janko N. Rogelj:

Vseslovanski kongres

Dne 25. in 26. aprila se je završil v Detroitu, Michigan, Ameriški slovanski kongres, ki je sestojal iz 2455 delegatov in delegatinj ter več sto gostov.

Slovenske bratske organizacije so zastopali sledeči: Slovensko narodno podporno jednoto: Vincent Cainkar; Slovensko dobrodelno zvezo: Frank Surtz in Max Traven; in Ameriško bratsko zvezo: Frank J. Kress in Janko N. Rogelj.

Večje število delegatov so poslale češke, slovaške, poljske, bolgarske, srbske, hrvatske, karpato-ruske, macedonske, ukrajinske in ruske bratske organizacije. Poleg tega so bile zastopane ameriške delavske organizacije in mnogo drugih organiziranih skupin med Slovani v Ameriki.

Ameriški slovanski kongres je bila velika vseslovanska manifestacija v soglasju s težnjami, napori in delom naših Združenih držav ameriških, da se premaga vse sedanje sovražnike demokracije. Vlada iz Washingtona, D. C., je imela na tem zborovanju svoje zastopnike, ki so s svojimi informativnimi govori podali zborovalcem namene in cilje ameriškega ljudstva in vseh drugih narodov, ki se danes borijo za svobodo in demokracijo vsega sveta.

Vodilna misel vseslovanskega kongresa je bila izražena v siiki, ki je bila postavljena na zborovalni oder. Predstavljala je hrabrega jugoslovanskega borca, generala Dražo Mihajloviča, ki je držal v eni roki ameriško zastavo, a v drugi jugoslovansko zastavo. Z nogami pa je pritiskal k tlom nemško svastiko.

V dvorani pa je sedelo preko tri tisoč zborovalcev, mogočna in spojena slovanska skupina širne in svobodne Amerike, ki je trenotno opustila svoje slovanske jezike; govorila in poslušala samo en jezik ali govorico, katero se je priučila v Ameriki. Zborovanje se je vršilo v angleškem jeziku, ki nas je družil v eno skupno misel, da smo združeni Slovani in državljani velike in svobodne Amerike, katerim pošilja svoje iskrene pozdrave sam predsednik Franklin D. Roosevelt: America is proud of her Slavic citizens. Whether their origin be Russian, Polish, Czech, or Yugoslav, *I am glad to greet this gathering of Americans of Slavic descent.*

Zborovanju je poslal svoje pozdrave tudi zaveden Slovenec in Slovan, župan mesta Clevelanda, Frank J. Lausche, ki je v svoji brzojavki zapisal tudi ta stavek: The world in this war is depending upon the contributions of the Slavs for the triumph which, in justice, must be ours.

V tem duhu se je vršil kongres, da se pokaže voljo in prizadevanje 15 milijonov Slovanov v Ameriki, katerim ni vseeno, kako se bo završila druga svetovna vojna, ampak so pripravljeni zastaviti vse sile, moči in delo za zmago Amerike in njenih zaveznikov, ki so se postavili na branik svobode in demokracije vsega sveta.

Trenotno bi človek mislil, da je to panslavizem, katerega so učili in propagirali v Evropi. Pa če smo Ameriški Slovenci narod, ki pišemo svojo zgodovino in ustvarjamo svojo kulturno življenje, zakaj bi ne ustvarjali ameriški Slovani svojo skupno pot v okvirju ameriškega življenja ter s tem podali mičen vzgled vsem našim bratom in sestram v Evropi. Naša demokratična doživetja v svobodni Ameriki nam dajejo preiskušnjo, da je mogoče različnim [...] rodom, odnosno slovanskim [...] veti v skupnem sporazumu [...] načeljujejo principi demokr[...] je in svobode za vse enako [...] merika s svojimi 48 držav[...] kjer je pomešanih toliko ra[...] nih narodov vsega sveta, [...] ustvarila to lepoto človešk[...] življenja ter se je izkazala [...] bra in stanovitna. Če je bil [...] tem kongresu to naš amer[...] panslavizem, tudi to ne [...] škodovati Ameriki in ne Slo[...] nom v Evropi.

Kongres je sprejel precej [...] zolucij, po katerih se spozna [...] men tega zborovanja. Tako [...] bila sprejeta rezolucija za [...] sko vojno pomoč, rezolucija [...] drugo fronto v Evropi, re[...] cija za češko vojno pomoč, [...] zolucija za angleško vojno [...] moč, rezolucija za jugoslov[...] sko vojno pomoč, rezolucija [...] grško vojno pomoč, rezol[...] za civilno obrambo, rezol[...] za nakup vojnih bondov [...] znamk, in več drugih spom[...] in pozdravov, katere se je [...] slalo širom sveta, kjer se [...] jujejo naši zavezniki za sv[...] do sveta.

Na banketu, kjer je bilo [...] vzočih preko dva tisoč del[...] tov in gostov, so vihrale [...] stropom zastave zavezniških [...] žav, a na steni za govorni[...] mizo je imela odlično mesto [...] ska državna zastava in zast[...] ruske rdeče armade. Vse te [...] stave so se pobratile in dru[...] z mnogobrojnimi ameriški[...] zastavami.

Na tem kongresu ni bila [...] stopana, nobena obstoječa [...] zamejna vlada po svojih zast[...] nikih, ki zastopajo evrop[...] države. Vlada v Washingt[...] ni hotela, da bi se udeleži[...] ga zborovanja ter mešetil[...] gestirali svoje povojne na[...] Cilj Amerike je danes le ta, [...] se najprvo premaga sovražni[...] drugo se bo določilo pozneje [...]

Na kongresu se je izvolilo [...] len odbor, ki bo vodil udejst[...] vanje tega kongresa. Pred[...] nikom je bil izvoljen Leo K[...] ski, podpredsednikom prof[...] J. J. Zmrhal, predsedovatelj [...] sejah Blair F. Gunther, bla[...] Stephen Zeman, Jr., blagaj[...] Vinko Vuk.

Potem je bil izvoljen še [...] podpredsednik za vsako na[...] nost. Za Slovence je bil i[...] ljen Vincent Cainkar. Za slo[...] sko sekcijo so bili izvoljeni [...] sledeči direktorji: Frank S[...] Raymond Travnik in Janko [...] Rogelj.

Nedelja 21. junija je bila [...] brana kot Slovanska nedelja [...] Ameriki. Za ta dan bo izvrš[...] odbor napravil načrt, o katerem [...] se bo poročalo v časopisju. [...]

Zaključek kongresa je [...] velika manifestacija v Mich[...] State Fair Coliseum-u, kjer [...] bilo navzočih okoli deset [...] ljudi. Govoril je federalni [...] ritetni administrator, Paul [...] McNutt, zastopnik ameriške [...] de iz Washingtona. Izzval je [...] liko odobravanje, ko je op[...] ral, da naj se pošlje še več [...] kov zmagoviti armadi gener[...] Timošenka. Med govorom je [...] kel tudi to: "Prvi Ameriški s[...] vanski kongres je pokazal [...] tu čudež ameriške edinosti [...]

Ameriški slovanski kon[...] je z dovoljenjem in upo[...] njem ameriške vlade op[...] drugorodce v Ameriki, da [...] di ameriški Slovani pom[...] ustvarjati sodobno Ameriko [...] da so danes tudi Slovani [...] ki pomagajo doma in na bojnem [...] polju do zmage ameriškega [...] zavezniškega orožja. To je [...] plo in veliko priznanje [...] skim delavcem v Ameriki, [...] danes kot državljani svobodne [...] in demokratične Amerike [...] celote, ki tvori Združene [...] ameriške. Ko gre to priznanje [...] Slovanom, gre tudi ameriškim [...] Slovencem, ki ne zaostajajo [...] drugimi Slovani v Ameriki. [...]

"Nova [...]"

Prostost med jugoslovanskimi vojnimi ujetniki

New York, 19. maja (JIC) — Društvo "American Friends of Yugoslavia" priobčuje:

Pisma, ki so jih nedavno prejeli člani društva od svojih sorodnikov v ujetniških taboriščih govore, da vlada med jugoslovanskimi vojnimi ujetniki velika potrtost, kajti količina hrane, ki jo dobivajo, se ne more sploh primerjati s količinami, ki jih prejemajo ujetniki drugih narodnosti. Ujetniki raznih narodnosti so skoraj vedno v istih taboriščih, tako da vsi vedo kdaj in koliko živeža dobi neka narodnostna skupina.

Iz podatkov, ki jih imamo, je razvidno, da vzrok temu ni pomanjkanje denarja ali potrebščin, ki jih je mogoče dobiti v Združenih Državah za naše ujetnike, temveč pomanjkanje prostora, ki je za te pošiljke določen. Obstoja upravičeno upanje, da se bo situacija s sodelovanjem odgovornih faktorjev v bližnji bodočnosti popravila.

V nemških in italijanskih ujetniških taboriščih je še okrog 200,000 jugoslovanskih ujetnikov. Za Francozi so Jugoslovani največja skupina. V dvanajstih mesecih njihovega ujetništva so po podatkih, s katerimi razpolagamo, dobili najmanj pomoči od zunaj, navzlic dejstvu, da je Jugoslavija danes edina država v Evropi, ki vztraja pri oboroženem odporu proti Nemcem.

Posledice tega stanja utegnejo biti zelo resne. Poročila iz verodostojnih virov trdijo, da jugoslovanske ujetnike v vse večjem številu puščajo "domov". Kakšna bo miselnost teh ljudi z uničenim zdravjem in pod utiskom strahot iz ujetniških taborišč?

—

Vesti o stanju med jugoslovanskimi ujetniki se naglo širijo. Tako smo dobili poročilo, da so Jugoslovani iz daljne Avstralije nedavno poslali Ameriškemu Rdečemu križu 800 dolarjev za zavoje s hrano. Jugoslovani iz Južne Afrike pošiljajo tudi znatne prispevke. Izvedeli smo, da je odbor Jugoslovanske Narodne Obrane v Limi (Peru) nedavno poslal denarja za tisoč zavojev hrane, jugoslovansko društvo "Kosovo" v Antofogasti (Čile), poslalo 1,000 dolarjev.

Iz Združenih držav so med drugim prišli sledeči prispevki: Srpski narodni savez je meseca aprila poslal 24,000 dolarjev. Hrvatska bratska zajednica pa je nedavno na svoji seji naklonila denarni prispevek za 3,000 zavojev hrane. Naše društvo je aprila poslalo 1,000 zavojev in za ta mesec jih pripravlja zopet 1,000, če bo mogoče zanje dobiti prostor na ladjah.

Zavoje je še mogoče kupiti. Cena zavoju je $2.40. Naroča se jih pri društvu ali pa naravnost pri Ameriškem Rdečem križu. Naslov društva: "The American Friends of Yugoslavija, 8 W. 40th St., New York, N. Y.

Jugoslovanski poslanik dr. Izidor Cankar v Ottawi

G. dr. Izidor Cankar, poslanik Jugoslavije v Ottawi, je odpotoval iz New Yorka, kjer se je zadržal nekoliko dni, na svoje novo mesto v Ottawi.

Dr. Izidor Cankar je prispel v Ottawo, da tam odpre prvo jugoslovansko poslaništvo v Kanadi.

Dr. Izidor Cankar spada v vrsto najuglednejših slovenskih književnikov, intelektualcev in javnih delavcev. Kot pisec velikega števila pomembnih del in profesor umetnostne zgodovine na ljubljanski univerzi si je dr. Izidor Cankar pridobil velik sloves. V času svojega znanstvenega, kulturnega in književnega delovanja je dr. Cankar napisal več znamenitih del, med katerimi se zlasti odlikujejo knjige "Obiski", "S poti", "Uvod v zgodovino umetnosti" in "Zgodovina umetnosti" ter "Bibliografski Leksikon".

V svojih znanstvenih in prav tako v svojih leposlovnih delih predstavlja Izidor Cankar razdobje v zgodovini slovenske književnosti in kulture. V književnem in kulturnem življenju Slovenije je Izidor Cankar igral odlično vlogo kot urednik "Dom in Sveta" in s svojimi tesnimi vezmi z najodličnejšimi osebami slovenskega književniškega in kulturnega življenja kot je bil Ivan Cankar in danes Župančič, Pregelj in drugi.

Dr. Izidor Cankar je igral vidno vlogo tudi v političnem življenju kot sodelavec Janeza Evangelista Kreka in Antona Korošca.

Naš narod bo imel v tej zemlji v osebi dr. Izidorja Cankarja pravega narodnega predstavnika Jugoslavije in njene velike borbe za svobodo človeštva in urejanje novega sveta. Demokrat po prepričanju, intelektualec visokih sposobnosti, človek s širokimi pogledi in neomejenim obzorjem je Izidor Cankar veliko ime, s katerim se Jugoslavija lahko ponaša.

Iz mojih beležk

(Nadaljevanje z 2. strani)

veznico Rusijo dobro se zavedajoč, da je danes živih in zdravih najmanj 50,000 Angležev, ki bi bili danes mrtvi, da ni Rusija zaustavila Hitlerja. Angleško ljudstvo vzlic vsem vojnim težnjam zbira neprenehoma ogromne vsote za pomoč Rusiji. V Angliji, je dejal, ni nobenega strahu pred Rusijo, ljudje se poučujejo danes o vse drugačni Rusiji, kot jim je bila slikana kedaj poprej. Isto noto je povzel tudi Jan Masaryk, zunanji minister Čehoslovakije v zamejstvu. Kot vsi drugi govorniki je tudi on dejal, da pomagati Rusiji ne pomeni dajati vbogajme, pač pa je to samo malenkostno povračilo za neizmerne žrtve, ki jih doprinaša herojsko rusko ljudstvo. Govorniki so postavljali Jugoslavijo in njeno borbo na prvo mesto za Rusijo in zbrana delegacija je toplo pozdravljala vsako omembo junaških vrst jugoslovanskih četnikov, ki so Rusiji in ostalim zaveznikom veliko koristili s svojim vztrajnim in uspešnim vojskovanjem.

Ogromen aplavz je pozdravil nastop ruskega kapetana, ki je prišel iz ruske ladje, da pozdravi delegacijo in se ji zahvali v imenu Rusije in rdeče armade. Njegov govor v ruščini je bil sproti interpretiran v angleščini. Njegovo zagotovilo, da bo rdeča armada zlomila Hitlerja še to leto se je zdelo povsem nekaj verjetnega, ker njegov nastop sam nam je pokazal s kakšno preudarnostjo, hladnostjo in determinacijo se Rusi bore za svojo sveto rusko zemljo in za osvobojenje vseh zasužnjenih ljudstev v Evropi. "Mi se ne borimo zgolj za zmago v tej vojni, mi moramo in hočemo uničiti Hitlerja in njegove satelite v Evropi," je dejal mladi kapetan.

Filmska igralka, Luise Rainer je napravila krasen govor in močan vtis na navzoče. V dramatičnem tonu je obsojala režim, ki mori, muči, razlaščuje in usužnjuje cela ljudstva, ali sila rodi protisilo in, ta protisila je danes velika, složna in za poraz Hitlerja odločena Rusija. "Pokažimo Hitlerju," je rekla Rainerjeva, "da tisti, k i uči svoje prijatelje in pristaše koga naj sovražijo, uči obenem svoje sovražnike koga naj ljubijo."

Te njene besede so izzvale gromovito odobravanje.

Američan, Albert Rhys Williams, je podal dolg in zanimiv govor o svojem potovanju in bivanju v Rusiji. Rekel je, da je rusko ljudstvo vzljubil ko je spoznal kako požrtvovalno in odločeno zna biti kadar se zavzame za dosego gotovega cilja. Tako ljudstvo, je dejal, ne more nikdar propasti, pa če mu pretijo še hujši sovražniki. V Rusih, je rekel, je toliko pametne in smiselne življenske filozofije, kot je človek ne najde pri nobenem drugem narodu. Oni niso parazitsko nagnjeni, pač pa sanjajo neprenehoma o gradnji in izpopolnjevanju svojega ogromnega ekonomskega sistema, ki naj bi dvignil vse ruske mase na boljšo stopnjo gospodarstva. Pomoč Rusom, je poudaril tudi on, je dolžnost, katere se mora resno zavedati ves svet, ki želi še živeti življenje svobodnih ljudi.

Primorska Slovenka

Getting Up Nights Makes Many Feel Old

Do you feel older than you are or suffer from Getting Up Nights, Backache, Nervousness, Leg Pains, Dizziness, Swollen Ankles, Rheumatic Pains, Burning, scanty or frequent passages? If so, remember that your Kidneys are vital to your health and that these symptoms may be due to non-organic and non-systemic Kidney and Bladder troubles—in such cases CYSTEX (a physician's prescription) usually gives prompt and joyous relief by helping the Kidneys flush out poisonous excess acids and wastes. You have everything to gain and nothing to lose in trying Cystex. An Iron-clad guarantee wrapped around each package assures a refund of your money on return of empty package unless fully satisfied. Don't take chances on any Kidney medicine that is not guaranteed. Don't delay. Get Cystex (Siss-tex) from your druggist today. Only 35c. The guarantee protects you.

Cystex Helps Flush Kidneys

Društveni KOLEDAR

MAY

30. maja, sobota — Jugoslovanski kulturni vrt — Proslava v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

30. maja, sobota. — 15-letnica društva "Slovenska Bistrica" št. 42 S. D. Z. v Slovenskem Domu v Girard, Ohio.

JUNE

7. junija, nedelja. — Slovenska Mladinska Šola S. N. D., piknik na S. N. P. J. farmi.

7. junija, nedelja. — Banket in ples "Golden Blue-ettes", pod pokroviteljstvom društva sv. Jožefa, št. 169 K. S. K. J. v Slovenskem domu na Holmes Avenue.

14. junija, nedelja. — Piknik društva Sv. Križa, štev. 214 K. S. K. J. na prostorih Doma zapadnih Slovencev, na 6818 Denison Ave.

14. junija, nedelja. — Piknik društva "Združeni bratje", št. 26 S. N. P. J. na SNPJ farmi.

14. junija, nedelja. — Podružnica št. 3, S. M. Z. priredi piknik na vogalu Richmond Rd. in Chardon Rd.

21. junija, nedelja. — Klub zapadnih slovenskih društev priredi piknik v korist Rdečega križa, na prostorih Doma zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.

27. junija, sobota — Društvo "Ribnica", štev. 12. S. D. Z. priredi piknik na prostorih Frank Jager, preje Strumbljevi prostori.

28. junija, nedelja. — Društvo "Vipavski raj" štev. 312 — S. N. P. J. priredi piknik na izletniških prostorih SNPJ.

28. junija, nedelja. — Piknik društva "Velebit" št. 544 S. N. P. J. na prostorih Doma Zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.

JULY

12. julija, nedelja.—Piknik drustva "Zvon" na prostorih Doma zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.

12. julija, nedelja. — Piknik Zadruge na S. N. P. J. farmi.

19. julija, nedelja. — Pevski zbor "Slovan" priredi piknik na prostorih S. N. P. J. farme

19. julija, nedelja. — Piknik dr. "Nanos" št. 264 S. N. P. J. na prostorih Doma zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.

AUGUST

2. avgusta, nedejla. — Društvo "Brooklynski Slovenci" št. 48 S. D. Z. priredi piknik na prostorih Doma zapadnih Slovencev, na 6818 Denison Ave.

2. avgusta, nedelja. — Balincarska tekma Progresivnih Slovenk v Slovenskem društvenem domu na Recher Ave.

16. avgusta, nedelja. — Piknik Cankarjeve ustanove na S. N. P. J. farmi, — Chardon in Heath Rd.

SEPTEMBER

5. septembra, sobota. — Clevelandska federacija S. N. P. J. Prireditev v obeh dvoranah Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

6. septembra, nedelja. — Clevelandska federacija S. N. P. J. Ples in banket v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

12. septembra, sobota. — Skupna društva fare sv. Vida. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

19. septembra, sobota. — Društvo sv. Cirila in Metoda, št. 18, S. D. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Avenue.

26. septembra, sobota. — Jugoslav Camp No. 293 W. O. W. Plesna veselica v Avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

27. septembra, nedelja. — Društvo sv. Janeza Krstnika, št. 37 A. B. Z. — Proslava 40-letnice v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

OCTOBER

3. oktobra, sobota. — Društvo "Složne sestre" S. N. P. J. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

4. oktobra, nedelja. — Croatian Pioneers C. F. U. — Ples v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

10. oktobra, sobota. — Plesna veselica društva "Collinwoodske Slovenke" štev. 22 S. D. Z. v Slovenskem domu, na Holmes Ave.

10. oktobra, sobota. — S. S. P. Z. ples v avditoriju Slovenskega delavskega doma, na Waterloo Rd.

10. oktobra, sobota. — Honor Guards of S. D. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

11. oktobra, nedelja. — Koncert godbe Sv. Vida v Slovenskem narodnem domu, popoldne, — zvečer ples.

11. oktobra, nedelja. — Velika prireditev s programom v korist pomoči za staro domovino, se vrši v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Road, pod pokroviteljstvom lokalnega pomožnega odbora S. D. D.

16. oktobra, petek. — Carniola Hive, No. 493 T. M. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

17. oktobra, sobota. — Društvo Clevelandski Slovenci štev. 14 S. D. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

18. oktobra, nedelja. — Pevski zbor "Sloga" — jesenski koncert v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Avenue.

24. oktobra, sobota. — Carniola Tent No. 1288 T. M. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

25. oktobra, nedelja. — Dramski zbor "Ivan Cankar" Predstava in ples v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

31. oktobra, sobota. — Plesna veselica Zadruge v Slovenskem društvenem domu, na Recher Ave.

31. oktobra, sobota. — Slovenska ženska zveza št. 41 ples v avditoriju Slovenskega delavskega doma, na Waterloo Road.

31. oktobra, sobota. — Društvo sv. Katarine Z. S. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

NOVEMBER

1. novembra, nedelja. — Glasbena Matica. — Opera in ples v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Avenue.

7. novembra, sobota — Društvo "Clairwoods" štev. 40 S. D. Z. Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

7. novembra, sobota. — Društvo sv. Janeza Krstnika A. B. Z. — ples v avditoriju Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd.

8. novembra, nedelja. — Dramski zbor "Abraševič" — Predstava in ples v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

8. novembra, nedelja. — Društvo "Kras", štev. 8 S. D. Z., proslava 30-letnice ustanovitve društva v Slovenskem domu na Holmes Ave.

8. ovembra, nedelja. — Običajna letna prireditev društva "V boj" št. 53 SNPJ v Slovenskem edlavskem domu, na Waterloo Rd.

14. novembra, sobota. — Društvo "Washington" št. 32 Zapadne Slovanske Zveze — ples v avditoriju Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd.

14. novembra, sobota. — Društvo "Slovenec" štev. 1, S. D. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

15. novembra, nedelja — Blaue Donau — Koncert in ples v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Avenue.

15. novembra, nedelja. — Društvo "Cvetoči Noble" štev. 450 S. N. P. J. obhaja 20-letnico v Slovenskem društvenem domu na Recher Ave.

15. novembra, nedelja. — Mladinski pevski zbor ima prireditev v avditoriju Slovenskega delavskega doma na Waterloo Road.

21. novembra, sobota. — Društvo Sv. Anne, štev. 4, S. D. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

22. novembra, nedelja — Dramski zbor "Ivan Cankar" — Predstava v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

26. novembra (Zahvalni dan), četrtek. — Socialistična "Zarja" — koncert v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

28. novembra, sobota. — Martha Washington, št. 38 S. D. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

28. novembra, sobota. — Betsy Ross, A. B. Z. — ples v avditoriju Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd.

29. novembra, nedelja. — Klub Oreški — ples v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Road.

29. novembra, nedelja. — Clevelandska federacija S. N. P. J. — Proslava 15-letnice v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

DECEMBER

5. decembra, sobota — Društvo Svobodomiselne Slovenke, št. 2, S. D. Z. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Avenue.

6. decembra, nedelja. — Croatian Pioneers C. F. U. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

6. decembra, nedelja — Koncert pevskega zbora "Slovan" v Slovenskem društvenem domu na Recher Ave.

12. decembra, sobota. — Društvo "Slovenske Sokolice, št. 442 S. N. P. J. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Avenue.

13. decembra, nedelja. — Cankarjeva Ustanova, Spominska obletnica smrti Ivana Cankarja v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd.

19. decembra, sobota. — Društvo "Comrades" No. 566 S. N. P. J. — Plesna veselica v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

20. decembra, nedelja. — Slovenska šola Slovenskega narodnega doma — Božičnica v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Avenue.

26. decembra, sobota. — Društvo "Spartans" S. N. P. J. — Plesna prireditev v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave.

27. decembra, nedelja. — American Jugoslav Veterans — prireditev v avditoriju Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Ave.

31. decembra, četrtek. — Silvestrov večer Slovenskega narodnega doma in Kluba društev Slovenskega narodnega doma v obeh dvoranah Slovenskega narodnega doma, na St. Clair Avenue.

— 1943 —

FEBRUARY

7. februarja, nedelja. — Prireditev Cankarjeve Ustanove v Slovenskem narodnem domu, na St. Clair Ave.

NEW! "BACTERIOSTATIC" FEMININE HYGIENE now finding great favor among women...

Many doctors recommend regular use of *douches* as a precautionary measure for women who want to be clean, dainty—for women troubled by offending odor or discharge.

Some products may be harmful to delicate tissues. But not Lydia E. Pinkham's Sanative Wash! Pinkham's Sanative Wash is gaining great favor among women because it's NOT a harmful germicide. Instead—it's a mighty effective "bacteriostatic" (the *modern* trend). It not only discourages bacterial growth and infection but thoroughly cleanses and deodorizes. Very soothing—relieves minor irritations and discharge and has a *tonic* effect on delicate membranes. Inexpensive! Get your bottle of Lydia Pinkham's Sanative Wash *today*. All druggists.

V ROKAH VSAKEGA SLOVENCA V AMERIKI BI MORALA BITI - - -

knjiga našega slavnega rojaka

Louis Adamiča:

"Two-Way Passage"

Cena $2.50

(Po pošti 10c več)

Dobi se v uradu "Enakopravnosti," 6231 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

"To je knjiga, ki bi jo moral čitati vsak Amerikanec,"

... pravi Eleanor Roosevelt, žena predsednika Zedinjenih držav.

Vladimir Levstek:

GADJE GNEZDO

Povest iz dni trpljenja in nad

"Vroče je bilo," menca Peter. "Umikal sem se . . ."

"To vidim, to vidim," kima gospa hudobno. "In Joža je tam?"

"Je tam." Peter se trese, bledi in zardeva po vrsti. "Saj zato sem prišel."

"Kako se ima?" ga ustavi ona, da ne bi govoril. "Je zdrav, kaj ne? Pozdrave pošilja? Lepo, lepo. Tonač ni šel v Galicijo, na Srbsko so ga poslali."

"Ni zdrav!" se osrči Mrkunov. 'Ne da se reči, da bi bil."

"Nu da, napori, seveda, napori! Spanje pod milim nebom, saj vemo . . ."

"Napori ne ravno—" povzame Petrač.

"Prehladil se je, hočeš reči! Da, da prehlajenje; kašljal je vsako jesen, čeprav je krepak kakor gora. In v bitki je bil, v tej veliki, ko ste bežali?"

"Se pravi, ni bil . . ."

"Bog bodi zahvaljen!" si oddahne Kastelka natihem. "In jaz norim od golih hudičevih sanj . . . Nu, sedi tamle in kaj povej!" ga vabi na glas.

Peter sede ter ji odločno pogleda v oči: enkrat mora na dan, naj bo potem, kar hoče.

"V tej bitki ni bil, zakaj on, bi rekel . . . Eh, gospa, kar lepo naravnost vam povem—se pravi . . . I nu, prav nocoj bo štirinajst dni od onega večera. Mi tu, Rusi tam, tik pred nosom, veste? In vse mirno; bolho bi slišal lesti. Živ krst si ni mislil... Nihče ne strelja, ne naš ne njihov; vaš mladi gospod sede in tuhtajo nekaj—gotovo so bili v mislih pri vas, sem dejal potem, kakor bi—nu da! Naenkrat pa jih dolgčas obide; vstanejo, vzdignejo glavo in gledajo tja na Rusa skozi svoj rešpetlin. 'Gospod lajtnant,' jim pravim, 'za pet ran božjih, nikarite!' Oni pa so bili hudi, kar s sabljo so me nagnali, glavo so mi hoteli odsekati, zakaj pravico imajo, tam zunaj. Kaj sem hotel siromak? Pustim jih in gledam; oni Rusa, jaz njih. Tedaj pa Rus posveti z raketo, ker je bilo pretema in človek ni videl streljati; ali mislite, da so se gospod umaknili? Kaj še! Rakete lete kvišku, puške pokajo, svinec leti, kakor bi muhe rojile—oni pa stoje, gledajo in se nastavljajo. Nu, kmalu je streljanje minilo; Rus miruje, mi se ne ganemo. 'Bog bodi zahvaljen in mamka božja s svetih Višarij,' pravim pri sebi, 'zadnji čas je bil!' In stopim h gospodu, češ, zdaj vas nič več ne pustim, če gre tudi glava na kose! Toda oni se ne zmenijo zame . . . 'Gospod lajtnant,' pravim, 'gospod lajtnant, slišite?' Oni ne slišijo, molče, ne ganejo se . . ."

Petrač obtiči; kalno gleda gospo in čudno požira.

"Nu, nu!" priganja ona.

"In se ne ganejo. Mene kar nekaj popade. 'Če bi vsaj izpregovorili,' si pravim, 'vsaj zadrli bi se nad menoj!' In stopim še bliže, pocukam jih za rokav. In takrat—takrat . . ."

Peter se zdajci udari z obema pestema po glavi, z obrazom po kolenih, in zatuli v svojo mastno kapo.

"Takrat?" krikne vdova ter plane pokoncu. "Kaj takrat? Govori, baba, ne cmeri se! Takrat?" ga trese za rame.

"Takrat . . ." Peter vzdigne zaripli obraz in se davi z besedo: "Ta—ta . . ." Ne gre mu iz ust; zdajci strese glavo in pokaže s palcem na čelo.

"Jezus!" zatuli Kastelka. "Ranjen, praviš, ranjen?"

Peter kima, da ne, in tuli še huje.

"Mrtev?" hrope gospa. "Mrtev? Moj Joža mrtev?"

In Peter pokima . . . Vstane še vedno kimaje, ter plane iz sobe.

Hiša se trese od njenega glasu, tako groznega, da padajo krščenice na kolena in drsajo v kot, ne vedoč, kam bi se skrile. Kastelka leži z životom čez mizo, grize trdi les, bruha pene in lomi ploščo z rokami, rjove brez solze v očeh; to ni jok, ni tožba v besedah—to je, kakor bi krvavele skale in šume in globine zemlje ter klele Boga s svojim blaznim bučanjem.

In zdajci zavlada po vasi vrišč in jok; otroci beže v kamre, ženske se križajo na hišnem pragu, dedci zijajo izpred hlevov in škednjev ter čutijo, da se jim treso kolena: v divjem teku nese Kastelka svoje tuljenje med hišami, steklenooka furija z razmršeno grivo, obleko na prsih raztrgano, prsi krvave od nohtov. V desni palico, stiska levico v pest in grozi nebu in zemlji v nerazumljivem jeziku obupa. Jera, Polona in Jernejec jo love, meneč, da teče v vodo; toda ona jih oblesti s palico, da ne morejo z mesta. Nihče se ne upa približati; brez palice dirja naprej po travnikih in njivah, čez drn in strn jo ubira, lučaje štrene izpuljenih las kakor seme prekletstva.

Nazadnje izgine v ajdi. Valja se vznak ter grize bilje in prst kakor stekla volkulja. Dolgo v dan se razlega njeno rjovenje; poldan se ne sliši z zvonika, ljudje ne jedo, komaj če kdo šepeče. Potem se glas prelije v jok in jok te neukrotljivke je še strašnejši. Kakor v krču ji kopljejo trde roke po životu, kjer drgeče usahla maternica in kliče svoj mrtvi plod.

Večerne sence rasto, Konjska reber je odeta v škrlatno glorijo; češčenamarija drhti od hriba do hriba. Vdovin glas se je utrnil v tihem ihtenju.

Kalno pogleda kvišku. Vsa vas je zbrana okoli. Nobeno oko ni suho, nobeno srce hladno. Galjotova Zina kleči zraven nje ter ji odeva razgaljene prsi z ruto. Oče razganja množico: treba je spraviti revo odtod.

"Mana," se sklone k nji, "vstani, mrači se; tako ne moreš ostati."

Ali Kastelka sede sama od sebe.

"Ljudje božji," pravi z izjokanim glasom, "čujte, kaj vam povem! Enega otroka so mi ubili: v čelo ga je zadelo, prav kamor sem ga poljubila v slovo . . Joža je mrtev, dva še imam; Tonč je na Srbskem, Janez zaprt. Dobra fanta sta, sami veste; vsa dolina boljših ne premore. Toda jaz ju zdaj preklinjam, tu pred vami vsemi; mati kolne svojo lastno kri, da je njen blagoslov ne zadavi!"

To rekši, vstane, zategne ruto okrog ramen ter krene domov, glavo pokoncu, oko mrko in ponosno, kakor bi hotela pokazati, da pozna tudi zoper najhujše gorje le eno: boj in upor.

"Vse je v božjih rokah!" je zamrmrala stara ženica za njenim hrbtom, križaje se z vozlatimi prsti.

Vdova se ne ozre; le njen smeh se začuje, tako mrzel in divji, da zebe sosede v kosti.

XII.

Sveti dan je. V peči pokajo bukova drva, toda Kastelkina soba je kljub toploti pusta, kakor da so pravkar odnesli mrliča in pospravili oder. Popoldanska luč medli na pohištvu in tleh. Iz kota poganja temna goščava mraku; zdi se, da vidiš rast njegovih vej in jih slišiš šumeti.

Kastelka sloni pri svoji pisalni mizi, ki so jo izpremenili ti meseci v oltar genljivega malikovanja. Kamorkoli pogledaš, vidiš Jožev obraz. Njegova fotografija v otroškem krilcu, Joža petošolec z vihrajočo ovratnico, Joža v Pragi med veselimi tovariši, Joža z lovsko puško na rami, Joža v oficirski uniformi, Joža na bojišču, malo dni pred smrtjo—sam Joža je razpostavljen v lesenih, kovinastih in papirnatih okvirčkih. Pod steklenim zvoncem leži pramen prvih las, ki mu jih je ostrigla, in stena je cel muzej njegovih spominkov: cvetlice s Triglava, rogovile dveh srnjakov, našopana mokosevka, orglice, na katere je deček igral. Z bojišča so poslali materi njegovo listnico in uro; zdaj tika na novem črnem stojalcu, navita vsak dan o prvem jutranjem svitu, in bo tikala, dokler Kastelka živi.

Pred temi relikvijami obuja edino človeško ljubezen, ki je ni pregnala iz svojega srca. Mrtvega sme ljubiti, ko ga zemeljsko gorje ne doseže . . . Vseh milih besed se je zdaj naučila, vsa nežna imena zdaj ve, brez skoposti deli njegovi senci poljube; o, kako mehko sloni Joža na vdovinih prsih! Kar svet stoji, ni videl bolj zaljubljene matere, bolj oboževanega sina. Po cele ure in dni sta sama, in kadar jo kličejo stran, šepeče njegovi sliki:

"Potrpi, Joža, otrok moj zlati, da skočim pogledat za posli: Katra je lonec razbila, Jernač je z vozom prišel; vse je narobe, nihče si ne ve pomagati, če stara odnese pete. Samo trenotek, in spet bom pri tebi, moj gad!"

Kdor bi jo videl takrat, bi komaj spoznal kamenito Kastelko.

In kdor bi jo videl, ko se obrne od mrtvega k živim ljudem, bi komaj verjel, da so ta otrpla usta zmožna mehke besede in je v teh brezdušnih očeh prostora za nežno luč.

Pred vrati stoji Zina, otresa čevlje in trka. Stara molči, ona ne kliče nikogar več. In Zina vstopi sama kakor vedno.

Svež duh po mrazu napolni zrak, ko se izmota iz tolste volnene rute. Izpremenila se je Zinka v teh mesecih, omedila se v žalosti kakor hruška v jesenskem solncu; višja je in polnejša, obraz cvete v ljubki bledosti, višnjeve očke gledajo, kakor bi vedele vse skrivnosti.

"Dober večer, mati", pozdravi Zina. Zadnji čas kliče Kastelko za mater, ker jo beseda spominja nanj.

"Bog daj," odgovarja gospa in ne vzdigne glave. "Bog daj, pa sedi."

"Važne novice imam za vas," hiti dekle, "Vesele in žalostne hkrati."

"Zame ni več novic na tem svetu. Ako je zate potreba, govori; če ne, rajša molči."

Plašna bol trepeče Zinki na ustnicah: takšno sporočilo ima, da je ves dan jokala nad njim.

"Glej tam," pravi stara, "pismo leži na mizi. Če hočeš, odpri in beri, pa zase."

List je Tončev, iz Zagreba; dekle se ne more krotiti:

"Vaš Tone piše, mati! Ranjen je . . ."

"Čigav Tone!" vzroji Kastelka; in vendar povzame: "Kam je ranjen? V glavo?"

"V prsi je bil ustreljen . . . Rešili so ga; rana se celi, čeprav je slab."

"Nu da, ta je šel brez poljuba!"

V gospejinem glasu drhti bogokleten posmeh; z zadovoljstvom čuti, da je srce ostalo mirno. Ali vendar se zgane v kotičku še drugo veselje; in zdajci pograbita staro jeza in strah.

"Kaj me briga! Jaz nimam sinov. Naj umre ali okreva, živi ali pogine—meni nič mar."

"Moj Bog!" se ustraši Zina. "Tone piše, da bi pogledal domov, kadar vstane . . . In zakaj da se ga nič ne spomnite, ali ste nemara bolni? Tak najde vrata zaprta, ko pride?"

"Dom je njihov po očetu, hiša in zemlja, vse, kar je. Vrata v svojo sobo pa menda še pozna."

"Mati! In Janez—kadar pride Janez, mari tudi on ne najde matere?"

Zina sklepljе roke.

"Če hočeš, da ga izgubiš, mi ga vsiljuj!"

"Iz same ljubezni ste ju zavrgli, mati, o, saj vem! Kakšni črni strahovi so vas zmotili? Vsaj dobro besedo mu privoščite, pismo iz materinih rok . . ."

"Matere nima," trdi Kastelka. "Ubijavka ni mati."

"Rotim vas!" Zina se spravlja na kolena. "V vsakem pismu piše: zakaj? Kako naj mu raztolmačim? Boji se, da ste umrli, mi pa mu skrivamo."

"Če hočeš, da ga izgubiš, mi ga vsiljuj," ponavlja gospa. "Meni je vseeno: vrzi mi ga v naročje, če mu ne privoščiš sreče in življenja. Sama premisli; kakor želiš, tako ukreni. Jaz ne ganem s prstom, ne s srcem, ne z mislijo. Če bi ga hotela ubiti, vzamem nož, ne ljubezni. Zame ga ni, ti pa kakor hočeš. Le pripelji ga."

"Saj ne more priti!" ihti dekle. "To sem hotela povedati . . . Ali veste, mati, da ga je sodišče oprostilo? Resnica in pravica se je izkazala! In so ga vendar—"

"Zaprli?" potegne vdova ravnodušno.

"Ne . . . Velike tabore imajo, kakor za vojne jetnike; in kogar sodniki oproste, pride tja in ostane ujet do konca vojne, češ, pravica je dokazana, sum pa ostane."

Toliko da Kastelka ne zakolne; v prvem hipu je čisto pozabila, da Janez ni več njen sin. Toda premaga se.

"Da, sum!" pravi še hladneje ko prej. "Dandanes lahko sumiš, kogar hočeš, magari iz gole hudobije."

"Iz česa drugega? Janez je nedolžen!"

"Jaz tudi mislim, da je; ali včasih tehta crkel Judež več kakor zvrhan paradiž svetnikov. Nu, kaj je njim do resnice in pravice! In kaj briga mene vse to?"

"Kaj vas briga, mati?" Zinka stiska peščice na prsi; v očeh ji plameni ogorčenje.

"Ah, pusti!" mahne vdova z roko. "Rajša poglej drugo pismo—tisto da. Odvetnik piše, nemara prav o tem."

"In ga niste sami odprli?"

"Počemu? Vseeno mi je . . . že tretji dan leži tam; kaj ga nisi videla včeraj?"

Zina bere, kima in vzdihne.

(Dalje prihodnjič)

Življenje vojakov na Havajih

Gornja slika kaže prizor iz življenja ameriških vojakov na Havajskem otočju. Na sliki na desni je videti vojake pri njihovi jutranji toaleti.

Ameriški poveljnik

General Charles Bonesteel, ki je prevzel poveljstvo nad ameriškimi in angleškimi četami v Islandiji.

—Courtesy Bell Syndicate

Pozor, Slovenci!

Obiščite restavracijo, v kateri dobite fina sveža jedila po zmernih cenah. Imamo odprto podnevi in ponoči. — Zglasite se na **5380 St. Clair Ave. — Ilija Kosta, lastnik.**

Lepo sobo

se odda moškemu ali ženski, srednje starosti, v Collinwoodu, blizu poulične železnice in busa. — Pokličite IVanhoe 5740.

V najem

se odda dve sobi na 1006 E. 63 St., zgoraj. — Prost vhod. — Vpraša se na 1433 E. 53 St.

Izkušen

mladenič ali pa tak, ki ima veselje za izučiti se dela v groceriji, mesnici in razvaževanju, dobi službo pri Slovenski zadrugi. Star mora biti 18 let ali več. Zglasi naj se pri glavnemu poslovodju Ižancu, na 667 East 152nd St.

Slovensko Katoliško — Samostojno — Podporno društvo

PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA

Imenik društvenih uradnikov za leto 1942. Preds. John Levstik, 646 E. 115 St.; podpreds. Anton Hlabše; tajnik Frank A. Turek, 985 Addison Rd.; blagajnik, Andrej Tekauc, 1023 E. 72 Place; zapisnikar Matija Oblak; vratar Matevž Debevec; zastopnika za Klub društev sv. Vida, Andrej Tekauc in John Prebil; nadzorniki: John Primc, John Ježek in Matija Oblak; zastopniki za Klub društev S. N. D., Andrej Tekauc, Matevž Debevec; društveni zdravniki so vsi slovenski zdravniki. Društvene seje se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 1. uri popoldne v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. V društvo se sprejema nove člane od 16. do 45. leta.

Točna postrežba

Trgovcem, obrtnikom in posameznikom bodo zastopniki "Enakopravnosti" točno in zadovoljivo postregli, najsibo pri oglaševanju ali poročevanju novic, ako jih pozovete, da se pri vas zglasijo.

Za st. clairsko okrožje je zastopnik:

Mr. John Renko, 955 E. 76 St.

Za collinwoodsko in euclidsko okolico:

Mr. John Steblaj, 1145 E. 169 St., IVanhoe 4680

Za newburško in zapadno okolico:

Mr. John Peterka, 1121 E. 68 St., ENdicott 0653

STOP Itching GET RELIEF This Fast Way —or Money Back

For quick relief from itching of eczema, pimples, athlete's foot, scabies, rashes and other externally caused skin troubles, use world-famous, cooling, antiseptic, liquid D. D. D. Prescription. Greaseless, stainless. Soothes irritation and quickly stops intense itching. 35c trial bottle proves it, or your money back. Ask your druggist today for D. D. D. PRESCRIPTION.

Asthma Mucus Loosened First Day

For Thousands of Sufferers

Choking, gasping, wheezing spasms of Bronchial Asthma ruin sleep and energy. Ingredients in the prescription Mendaco quickly circulate through the blood and commonly help loosen the thick strangling mucus the first day, thus aiding nature in palliating the terrible recurring choking spasms, and in promoting freer breathing and restful sleep. Mendaco is not a smoke, dope, or injection. Just pleasant, tasteless palliating tablets that have helped thousands of sufferers. Printed guarantee with each package—money back unless completely satisfactory. Ask your druggist for Mendaco today. Only 60c.

GIVE LIVER BILE FLOW A BOOST—

Snap out of Sick Headaches, so-called Biliousness, Poor Digestion with that half-sick, sour feeling—get a bottle of Kruschen Salts tonight. Take half a teaspoonful in a glass of water (hot or cold) half an hour before breakfast, and keep it up for 30 days. Now you'll know what it is to get up feeling fit and ready for a real day's work. Try Kruschen for the next 30 days and see what it means to you when Bile Flows Freely. Satisfaction guaranteed or money refunded. All druggists.

KOLIKO STORITE ZA CANKARJEV GLASNIK!

Če ste res napredni, pokažite to tudi z dejanjem. Cankarjev glasnik je napredna delavska kulturna revija za leposlovje in pouk. Priporočite svojemu prijatelju ali znancu, da si jo naroči. Za obstoj in napredek izobraževalnega časopisa je potrebno sodelovanje vseh, ki so za napredek!

Cankarjev glasnik potrebuje zastopnikov, posebno še izven Clevelanda. Priglasite se! Pišite upravništvu, ki bo rade volje dalo vsa pojasnila. Naslov: 6411 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Naročilna nakaznica na Cankarjev Glasnik

IME: _____

NASLOV: _____

Zastopnik: _____

Plačal $____ c_____ Dne _____19____